

Γεωγραφίες

Αρ. 40 (2022)

Γεωγραφίες, Τεύχος 40, 2022

22 ΧΡΟΝΙΑ ΓΕΩΠΕΡΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Ειρήνη Μίχα, Λουκάς Τριάντης, Κωστής Χατζημιχάλης

22 ΧΡΟΝΙΑ ΓΕΩΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Ειρήνη Μίχα¹, Λουκάς Τριάντης², Κωστής Χατζημιχάλης³

22 years Geo-commentaries

Irini Micha, Loukas Triantis, Costis Hadjimichalis

Στις αρχικές συζητήσεις της πρώτης ΣΕ, είχε πέσει η ιδέα για «σχόλια της ΣΕ» σε κάθε τεύχος. Δεν θέλαμε ένα κοινωνικά και πολιτικά ουδέτερο επιστημονικό περιοδικό, αλλά κάτι που να συνδέεται και να αναλύει προβλήματα της συγκυρίας. Πιστεύαμε τότε, όπως και σήμερα, ότι η ματιά της γεωγραφίας αλλά και γενικότερα οι οπτικές που πηγάζουν από τη χωρική ανάλυση, συγκροτούν μια προνομιακή είσοδο για την κατανόηση διαφορετικών προβλημάτων. Ωστόσο, θέλαμε να αποφύγουμε σύντομα σχόλια δημοσιογραφικού χαρακτήρα. Αποφασίσαμε λοιπόν η ΣΕ να επιλέγει για κάθε τεύχος ένα θέμα σχετικό με τη συγκυρία και να απευθύνεται σε δυο ή και τρεις συναδέλφους/σες με σχετική εμπειρία για σύντομο σχολιασμό, ενώ η ΣΕ θα γράφει μια παράγραφο ως εισαγωγή. Έτσι προέκυψαν οι Γεωεπικαιρότητες, όπως βαπτίσαμε τη σχετική ενότητα, που «εισάγουν» σχεδόν όλα τα τεύχη των Γεωγραφιών.

22 χρόνια λοιπόν, για πολλούς και πολλές αναγνώστριες η πρώτη επαφή με κάθε νέο τεύχος ξεκινά με μια, έστω γρήγορη, ματιά σε αυτή την ενότητα, σε θέματα και διακυβεύματα που απασχολούν την περίοδο εκείνη την επικαιρότητα και συζητιούνται στους επιστημονικούς κλάδους του «χώρου». Ωστόσο, σήμερα, διατρέχοντας τα 39 τυπωμένα τεύχη, το «εφήμερο» αυτό ενδιαφέρον δίνει τη θέση του σε πολλαπλές διαφορετικές αναγνώσεις και σημασίες, τόσο του ίδιου του υλικού των γεωεπικαιροτήτων, όσο και της συγκυρίας – της έντονης, έως καταλυτικής της, παρουσίας στις χωροκοινωνικές εξελίξεις και αλληλένδετα στον θεωρητικό λόγο για αυτές.

Σε μια προσπάθεια ομαδοποίησης του υλικού που έχει εκδοθεί, διακρίνουμε θέματα που «επιμένουν» και η επανάληψή τους διαμορφώνει νήματα χρονικά και συνάμα ερευνητικά. Για παράδειγμα, με αφετηρία το 1ο τεύχος (άνοιξη 2001), στο οποίο σχολιάζεται η επικείμενη αναθεώρηση του άρθρου 24 για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, μια σειρά από παρεμβάσεις, μέχρι και σχετικά πρόσφατα, σχολιάζουν τις αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην κατ' επίφαση παροχή «προστασίας» που προσφέρουν διάφορα νομοθετήματα και πολιτικές σχεδιασμού για το ελληνικό περιβάλλον και την κατοικία. Η κλιματική κρίση με τις «στρατηγικές» διαχείρισης των φυσικών πόρων απασχολούν επίσης ένα σημαντικό αριθμό τευχών από τα πρώτα χρόνια έκδοσης, όπως και τα ζητήματα της μετανάστευσης, με γεωεπικαιρότητες στο περιοδικό ήδη από το 5ο τεύχος το καλοκαίρι του 2003, οι οποίες παρακολουθούν και αναλύουν τις εξελίξεις από τις καθημερινές σχέσεις και πρακτικές μέχρι τις παγκόσμιες γεωγραφίες ορίων και συνόρων. Ακόμα, μέσα από το νήμα μιας άλλης θεματικής ξεδιπλώνεται ιστορικά η οικονομική κρίση, συνυφασμένη με τις νεοφιλελεύθερες πρακτικές ιδιωτικοποίησης και υφαντικής των κοινών, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται, όσο πληθαίνουν, αντιστάσεις, διεκδικήσεις και κινήματα πόλης. Τα νήματα αυτά αποτελούν σήμερα πηγή πληροφοριών, σταθμοί ενός χρονοδιαγράμματος με πυκνώσεις, συνέχειες και ασυνέχειες, αλλά και μαρτυρίες για τη συζήτηση που άνοιγε κάθε φορά στις έντυπες Γεωγραφίες για τις εξελίξεις σε εκείνες του κόσμου.

1 Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΕΜΠ, imicha@arch.ntua.gr

2 Επίκουρος καθηγητής, ΑΠΘ, loukastriantis@gmail.com

3 Ομότιμος καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, chadj@hua.gr

Υπάρχουν και άλλες ομάδες, με κάπως λιγότερες σχετιζόμενες θεματικές, που υφαίνουν όμως γεγονότα και νοήματα σε συνδέσεις ίσως αυτονόητες σήμερα, αλλά μάλλον αναπάντεχες στην αφετηρία τους. Όταν, πχ, στο 2ο τεύχος, το φθινόπωρο του 2001, ανοίγει το κεφάλαιο των σύγχρονων πολέμων, καθώς αντιλαμβανόμασταν ότι ο απόηχος της τρομοκρατικής επίθεσης της 11ης Σεπτεμβρίου θα μας συνόδευε για χρόνια, ίσως να μην ήταν προβλέψιμοι οι τόσο έντονοι ρυθμοί στρατιωτικοποίησης του αστικού χώρου (και της Αθήνας), πόσο μάλλον ότι, μια εικοσαετία αργότερα, και ενώ ακόμα ο πλανήτης θα «πολεμούσε» τον ιό μιας πανδημίας, μια αδιανόητη εμπόλεμη συνθήκη θα ήταν σε εξέλιξη στην Ευρώπη. Όταν πάλι, το καλοκαίρι του 2004, το θεματικό αφιέρωμα στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας συνοδεύουν και οι αντίστοιχες γεωεπικαιρότητες, ίσως να μην ήταν αναμενόμενο ότι θα χρειαστεί να επανέλθουμε 10 χρόνια μετά, αλλά ούτε πως παράλληλα μια άλλη ομάδα παρεμβάσεων θα πιάνει το νήμα των μεγάλων έργων στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, αναδεικνύοντας πολιτικές πρακτικές και σκοπιμότητες που ενδεχομένως πατούν και σε κληρονομίες των ΟΑ.

Μια επίσης ολιγομελής ομάδα, με πιο πρόσφατες τοποθετήσεις, καταπιάνεται από το τεύχος 32 με τη γεωγραφία του εθνικισμού, ανοίγοντας ίσως και ένα ακόμα κεφάλαιο που θα μας απασχολήσει έντονα στο μέλλον. Τέλος μια ομάδα που διατρέχει τα μισά τεύχη του περιοδικού, αφορά (in memoriam) εκείνους και εκείνες που έφυγαν... με τις προσωπικές ματιές και σκέψεις φίλων και συνεργατών, ενώ υπάρχουν και οι επετειακές γεωεπικαιρότητες στους παλιότερους σημαντικούς σταθμούς του περιοδικού.

Παραφράζοντας τις σκέψεις του Fernand Braudel, θα μπορούσαμε να πούμε πως οι γεωεπικαιρότητες αποτυπώνουν σημαντικά συμβάντα, ιστορίες της συγκυρίας και των κρίσεων, καθώς και τη συνολική, δομική ιστορία ποικίλων γεωγραφιών που εξελίσσονται αυτό το μακρύ διάστημα⁴. Όμως η επιλογή αυτή δεν γίνεται με τη ματιά του ιστορικού που ανιχνεύει στο παρελθόν εκείνες τις «σποραδικές κηλίδες» που κάποτε πυκνώνουν, ενεργοποιούν μεταλλαγές, διευρύνονται και τελικά χαρακτηρίζουν την πορεία των γεγονότων, αλλά με τη ματιά της γεωγραφίας με σύντομες, επιστημονικά τεκμηριωμένες, τοποθετήσεις που αφορμούνται κάθε φορά από τη ζωντανή επικαιρότητα. Έτσι σήμερα, ένα ξανα-κοίταγμα στις γεωεπικαιρότητες μπορεί

να επαληθεύσει ή όχι επιλογές, να εντοπίσει κενά, απουσίες ή και πραγματικά ηχηρές «κηλίδες»! Να στοχαστεί που οδηγούν μελλοντικά τα νήματα και να βάλει σε προτεραιότητες οπτικές και αναλύσεις που μας βοηθούν να επεξεργαστούμε σημερινές δυναμικές ή τάσεις.

Ο εκ των πραγμάτων επιλεκτικός, εστιασμένος και συγκυριακός χαρακτήρας των γεωεπικαιροτήτων έχει βέβαια αφήσει σημαντικά θέματα εκτός. Για παράδειγμα, θέματα που επανέρχονται συχνά στην επικαιρότητα είναι οι γεωγραφίες της έμφυλης βίας και οι αναπαραστάσεις τους στα ΜΜΕ· οι διαφεύγουσες γεωγραφίες της σεξουαλικότητας· η σταδιακή νεοφιλελευθεροποίηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα με νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν τόσο τους θεσμούς και τη διοίκηση, όσο και το περιεχόμενο των σπουδών σε όλες τις βαθμίδες· οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ρύθμιση του χώρου· η διαχείριση των ποταμών του ορυκτού πλούτου και του περιβάλλοντος· η διατροφική κρίση, η ενεργειακή κρίση κ.ο.κ. Τα θέματα αυτά, μαζί με πολλά ακόμα, θα μπορούσαν να εισάγουν συζητήσεις σε επόμενα τεύχη. Εξάλλου, τα θέματα των γεωεπικαιροτήτων λειτούργησαν πολλές φορές ως αφετηρία για ένα ευρύτερο θεματικό αφιέρωμα σε μεταγενέστερο τεύχος του περιοδικού. Εκεί αναπτύχθηκαν και εμπλουτίστηκαν με πολλαπλές οπτικές και εμβυθύνσεις, όπως περιγράφονται στη σχετική ενότητα του επετειακού αυτού τεύχους.

9+1 λοιπόν θεματικές ομάδες με γεωεπικαιρότητες – και την ευχή αυτό το σημείωμα να ενταχθεί στην τελευταία σε ένα απώτερο μέλλον!

(1) Θεσμικό πλαίσιο, πολιτικές «προστασίας» και σχεδιασμού

τεύχος 1 (άνοιξη 2001)

Το 2001 γίνεται η δεύτερη αναθεώρηση του Συντάγματος του 1975 με σημαντική συναίνεση των δύο μεγάλων κομμάτων της περιόδου, του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας. Οι προτάσεις αλλαγής του άρθρου 24 για την προστασία του περιβάλλοντος και, ειδικότερα, για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις προξενούν σημαντικές κινητοποιήσεις οικολογικών οργανώσεων, επιστημονικών φορέων, μεμονωμένων πολιτών και δημοσιογράφων, οι οποίες οδηγούν τελικά την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ σε μερική υπαναχώρηση.

σχολιάζουν:

Ελένη Πορτάλιου, Άγρια ανάπτυξη και συνταγματική αναθεώρηση
Αντώνης Μανιτάκης, Η αναθεώρηση του άρθρου 24Σ: η υπαναχώρηση ωφέλησε διπλά

τεύχος 6 (χειμώνας 2003-2004)

Για τα «Αυθαίρετα»: Το 2003 εξαγγέλλεται από την υπουργό Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ η άμεση και μαζική «τακτοποίηση» αυθαιρέτων κτισμάτων με παράλληλη προώθηση μέτρων που θα απέτρεπαν την περαιτέρω ανάπτυξή τους, ξαναφέροντας στο προσκήνιο το ζήτημα των «αυθαιρέτων».

σχολιάζουν:

Γιώργης Ζαχαράκης, Μύρωνας Καλλιγιαννάκης, Εύη Μουτσοπούλου, Αυθαίρετα, «τακτοποίηση» και πλέγματα πολιτικοοικονομικών σχέσεων στο Ηράκλειο της Κρήτης
Μαρία Μαντουβάλου, Ευαγγελία Μπαλλά, «Αυθαίρετα», πολιτικές και μικροπολιτική

τεύχος 15 (άνοιξη 2009)

Γενικά και Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια ή όλα στην υπηρεσία του Real Estate: Η θεσμοθέτηση του Γενικού Πλαισίου Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) (2008) και του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό (2009) συμπίπτουν με την προώθηση μεγάλων αναπτύξεων και το σκάνδαλο της Μονής Βατοπεδίου επί κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας. Οι Γεωεπικαιρότητες αναδεικνύουν όψεις της «εισβολής» της λογικής του real estate στις πολιτικές της χωροταξίας.

σχολιάζουν:

Αδαμάντιος Πασχαλίδης, Χωροταξία: Μια νέα λέξη στην ημερησία διάταξη
Ράνια Κλουτσινιώτη, Η νεωτερικότητα του ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τον τουρισμό

τεύχος 24 (φθινόπωρο 2014)

Η επέλαση στις ελληνικές ακτές: Το 2014, το νομοσχέδιο της συγκυβέρνησης Νέας Δημοκρατίας και ΠΑΣΟΚ για την «προστασία αιγιαλού και παραλίας» αντιμετωπίζει τις έντονες αντιδράσεις πολιτών, οικολογικών οργανώσεων, τοπικών κινημάτων και πολιτικών κομμάτων και τελικά αποσύρεται. Οι Γεωεπικαιρότητες αναδεικνύουν την ανάγκη για συνεχή επαγρύπνηση λόγω των πολλαπλών νομοθετημάτων και των θεσμικών εκτροπών στα θέματα του σχεδιασμού.

σχολιάζουν:

Ευθύμιος Καρύμπαλης, «Οριοθέτηση, διαχείριση και προστασία αιγιαλού και παραλίας»: ένα απαράδεκτο νομοσχέδιο με ανύπαρκτα επιστημονικά κριτήρια
Ελένη Πορτάλιου, Η ψήφιση του σχεδίου νόμου για τον αιγιαλό και τις παραλίες αποτράπηκε. Επαγρυπνούμε!

τεύχος 33 (άνοιξη 2019)

Η κρίση της κατοικίας τώρα: κόκκινα δάνεια και πλειστηριασμοί: Μετά από δέκα χρόνια μνημονιακών νεοφιλελεύθερων πολιτικών, η αλλαγή του πλαισίου «προστασίας» της πρώτης κατοικίας από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί που συνεχίζονται δημιουργούν ένα αντιφατικό και επικίνδυνο μείγμα ξαναφέροντας στο προσκήνιο το ζήτημα της κατοικίας.

σχολιάζουν:

Χάρης Μερτής, Τα κίνητρα και οι επιπτώσεις του νέου νομοθετικού πλαισίου για τα κόκκινα δάνεια και την «προστασία» της πρώτης κατοικίας
Τώνια Κατερίνη, Το κίνημα κατά των πλειστηριασμών και η προστασία της πρώτης κατοικίας

(2) Ολυμπιακοί Αγώνες, το πριν και το μετά

τεύχος 7 (καλοκαίρι 2004)

Στις παραμονές των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, η επικαιρότητα διατρέχει όλο το τεύχος-αφιέρωμα: «Αθήνα 2004: Στα μονοπάτια της παγκοσμιοποίησης». Οι Γεωεπικαιρότητες αναδεικνύουν πολεοδομικές, πολιτισμικές και συμβολικές διαστάσεις της συγκυρίας και των σχέσεων παγκόσμιων τάσεων και τοπικών δυναμικών. Ο προβληματισμός συνεχίζεται και την επόμενη χρονιά με επικέντρωση στους ελεύθερους χώρους της πόλης.

σχολιάζουν:

Βίλλυ Αττάρτ, Ιωάννης Πολύζος, Η «ιδιωτική πολεοδόμηση» καθοριστική στην επέκταση του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας
Σωτήρης Σόρογκα, Αθήνα 2004

τεύχος 9 (άνοιξη 2005)

Ηλίας Γιαννίρης, Οι ελεύθεροι χώροι της πόλης έξι μήνες μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες

τεύχος 23 (άνοιξη 2014)

10 χρόνια από την Ολυμπιάδα της Αθήνας 2004: Εν μέσω της κρίσης, η επέτειος της δεκαετίας αποτελεί αφορμή για να φωτιστούν αρνητικές επιπτώσεις και κληρονομίες της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων τόσο ως προς τον προγραμματισμό και σχεδιασμό του χώρου όσο και ως προς το κόστος τους στο δημόσιο χρέος.

σχολιάζουν:

Μαρία Καλαντζοπούλου & Νίκος Μπελαβίλας, Από την Ολυμπιάδα στο μνημόνιο: Η εγκαθίδρυση «έκτακτων συνθηκών» στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου

Γιώργος Σταθάκης & Μιχάλης Νικολακάκης, Η πολιτική οικονομία του Φοίβου και της Αθηνάς

(3) μεγάλα έργα, πολιτικές σκοπιμότητες και διακυβεύματα

τεύχος 10 (φθινόπωρο 2005)

Τρύπες στα νερά του Θερμαϊκού: Η «απειλή» της κατασκευής υποθαλάσσιας αρτηρίας στη Θεσσαλονίκη για την παράκαμψη του κέντρου από τη μεριά της θάλασσας επανέρχεται στη δημόσια συζήτηση κατά τη θητεία της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας και αναζωπυρώνει τις συζητήσεις για τα «μεγάλα έργα» και τις σκοπιμότητές τους.

σχολιάζουν:

Αλέκα Καραδήμου-Γερολύμπου, Διασχίζοντας την πόλη, διχάζοντας την πόλη. «Υπόγειες» διαδρομές ενός μεγάλου έργου

Κική Καυκούλα, Το χρονικό μιας αυταπάτης: άνοδος και πτώση των μεγάλων κυκλοφοριακών έργων

τεύχος 13 (φθινόπωρο 2007)

Ελαιώνας Αθήνας: Οι χαμένες ευκαιρίες και οι προκλητικές παρεμβάσεις: Οι δημόσιοι λόγοι για την προστασία του περιβάλλοντος και το πράσινο στην Αττική μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές στην Πάρνηθα το καλοκαίρι του 2007 βρίσκονται σε αντίφαση με την ψήφιση νόμου (2006) από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας για το Πρόγραμμα της «διπλής ανάπλασης» και τον προγραμματισμό του νέου γηπέδου του Παναθηναϊκού και εμπορικού κέντρου στον Βοτανικό σε έναν εν δυνάμει πνεύμονα πρασίνου.

σχολιάζουν:

Μαρία Νικολοπούλου, Η «διπλή ανάπλαση» του Ελαιώνα

Χρήστος Καραμάνος, Εμπορο-αθλητικό κέντρο («γήπεδο ΠΑΟ») στον Ελαιώνα, ανάπλαση ή υπερδόμηση και εμπορευματοποίηση;

τεύχος 34 (χειμώνας 2019)

Πόλεις χωρίς μνήμη; Η αντιπαράθεση για τη διατήρηση κατά χώρα ή απόσταση των μοναδικών ευρημάτων στον σταθμό «Βενιζέλου» στη Θεσσαλονίκη: Η ανακοίνωση της πρόσφατα εκλεγμένης κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας για την απόφαση απόσπασης και επανατοποθέτησης των αρχαιολογικών ευρημάτων σε υπό κατασκευή σταθμό μετρό της Θεσσαλονίκης παρά τις αντιδράσεις φορέων, επιστημόνων και πολιτών ανοίγει τη συζήτηση για τη σημασία της συλλογικής μνήμης και της πολιτιστικής κληρονομιάς απέναντι σε πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα.

σχολιάζουν:

Μελίνα Π. Παϊσίδου, Για την υπεράσπιση της παραμονής στη θέση τους των αρχαίων στον σταθμό «Βενιζέλου»

Στράτος Μάνος, Μετρό Θεσσαλονίκης: Αυθεντικότητα ή εργολαβική βαρβαρότητα;

(4) κρίσεις στις πόλεις, υφαρπαγή των κοινών, κινήματα προστασίας του δημόσιου χώρου

τεύχος 9 (άνοιξη 2005)

Υπερασπίζοντας «μικρούς» και «μεγάλους» τόπους: Στα μέσα της δεκαετίας του 2000, καταγράφεται όλο και περισσότερο στην Ελλάδα τόσο η συρρίκνωση των ελεύθερων χώρων στον αστικό χώρο όσο και οι βίαιες αλλαγές χρήσεων στην ύπαιθρο, κυρίως λόγω των πιέσεων για μεγάλης κλίμακας τουριστική ανάπτυξη. Απέναντι στις κάθε είδους επιβουλές, οργανώσεις, συλλογικότητες ή άτομα υπερασπίζονται «μικρούς» και «μεγάλους» τόπους.

σχολιάζουν:

Γιώργος Γκόνης, Η ΠΟΤΑ Μεσσηνίας... Τα γήπεδα γκολφ ... και η ανάπτυξη!

Ηλίας Γιαννίρης, Οι ελεύθεροι χώροι της πόλης έξι μήνες μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες

τεύχος 12 (φθινόπωρο 2006)

Επανακατάληψη του δημόσιου χώρου στην πόλη: Οι προθέσεις της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος ως προς τον δημόσιο χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης και την αποτροπή διαδηλώσεων στους κεντρικούς δρόμους της πόλης, οδηγούν σε μαζικές κινητοποιήσεις ενάντια στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, με την πανεπιστημιακή κοινότητα να «επανακαταλαμβάνει» τον δημόσιο χώρο των αστικών κέντρων με ΑΕΙ/ΤΕΙ.

σχολιάζουν:

Ελευθερία Καρνάβου, Για τις καταλήψεις των πανεπιστημίων του 2006

Χάρης Κωνσταντάτος, Παναγιώτης Πάντος, Διαδηλώσεις στο κέντρο της πόλης; Ναι παρακαλώ!

τεύχος 16 (άνοιξη 2010)

Η ολοκλήρωση της συνεργασίας των Γεωγραφιών με τον Εξάντα (άνοιξη 2010) συμπίπτει με την ανακίνωση της προσφυγής της Ελλάδας στον μηχανισμό στήριξης από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και τη δανειακή σύμβαση με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωζώνης (πρώτο Μνημόνιο). Οι Γεωεπικαιρότητες αναδεικνύουν τις συνδέσεις της ελληνικής οικονομικής κρίσης με τη γεωγραφία.

(δημοσιεύεται επιδραστικό άρθρο του Robert Kaplan στο οποίο χρησιμοποιεί τη γεωγραφία ως ερμηνεία της Ελληνικής κρίσης)

Κωστής Χατζημιχάλης, Η ελληνική οικονομική κρίση και η Γεωγραφία της (με αφορμή το άρθρο του Robert Kaplan, For Greece's Economy Geography was Destiny)

τεύχος 19 (άνοιξη 2012)

Οικονομική κρίση και αστικοποίηση: συνέντευξη με τον γεωγράφο Ντέιβιντ Χάρβεϊ: Με αφορμή την επίσκεψη του Ντέιβιντ Χάρβεϊ στην Αθήνα για σειρά διαλέξεων, μέλη της ομάδας Encounter Athens συζητούν μαζί του και για τις συναρτήσεις της οικονομικής κρίσης με την πόλη, σε μια συγκυρία που σημαδεύεται από τις κινητοποιήσεις των «Αγανακτισμένων» στην πλατεία Συντάγματος, το ξέσπασμα της ρατσιστικής βίας σε κεντρικές γειτονίες της Αθήνας και τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της κρίσης.

τεύχος 22 (φθινόπωρο 2013)

Για την ιδιωτικοποίηση του νερού: Οι εντεινόμενες ιδιωτικοποιήσεις των δημόσιων πόρων, στο πλαίσιο

πολιτικών του νεοφιλελευθερισμού, και η υφαρπαγή δημόσιων αγαθών, όπως το νερό, για μονοπωλιακά κέρδη ανοίγουν τη συζήτηση για εναλλακτικές πρακτικές και αντιστάσεις τόσο στον ευρωπαϊκό όσο και τον ελλαδικό χώρο.

σχολιάζουν:

David Hall, Επανα-δημοτικοποίηση δημοτικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη

Τάσος Χοβαρδάς, Η Θεσσαλονίκη αγωνίζεται για τη δημοκρατία στο νερό

τεύχος 31 (άνοιξη 2018)

Το πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού: μια ιστορία υφαρπαγής δημόσιας γης προς όφελος του διεθνούς real estate: Οι διαδικασίες έγκρισης του προεδρικού διατάγματος για το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ) του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού-Αγίου Κοσμά από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ το 2018 αποτελούν αφορμή για να συζητηθεί η περίπτωση του Ελληνικού ως ένα διαχρονικό σκάνδαλο απαξίωσης και υφαρπαγής δημόσιας περιουσίας για λογαριασμό ιδιωτικών κερδοσκοπικών κεφαλαίων.

σχολιάζουν:

Φαίδων Γεωργιάδης, Το ιστορικό των μελετών και σχεδίων για τον χώρο του αεροδρομίου

Ελένη Πορτάλιου, Κριτική του σχεδίου ολοκληρωμένης ανάπτυξης (ΣΟΑ) και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το ακίνητο του Ελληνικού

τεύχος 37 (άνοιξη-καλοκαίρι 2021)

«Ανάπτυξη» μέσω ιδιωτικοποιήσεων και περιφράξεων: Μια σειρά από νομοθετήματα της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας και πρακτικές του Δήμου Αθηναίων επαναφέρουν τα ζητήματα της υφαρπαγής δημόσιας και δημοτικής γης, με άμεσους ή έμμεσους τρόπους και σε διαφορετικές κλίμακες, από το Ελληνικό στο κέντρο της Αθήνας και μέχρι τα έργα εκμετάλλευσης ΑΠΕ σε βουνοκορφές.

σχολιάζουν:

Λουκάς Τριάντης, Το «Ελληνικό» ως πολιορκητικός κριός για τις διαδικασίες ανάπτυξης/ιδιωτικοποίησης του αστικού χώρου

Άρης Καλαντίδης, Οι νέες αστικές περιφράξεις στην Αθήνα

Δέσποινα Σπανούδη, Πώς εξελίχθηκε η εκμετάλλευση των ΑΠΕ στην Ελλάδα

(5) τρομοκρατία, πόλεμος, στρατιωτικοποίηση, πανδημίες

τεύχος 2 (φθινόπωρο 2001)

Η τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 από την ισλαμιστική οργάνωση Αλ Κάιντα και η καταστροφή του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου στους Δίδυμους Πύργους στη Νέα Υόρκη επιφέρουν σημαντικές γεωπολιτικές αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι ΗΠΑ ξεκινούν τον «Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας» εισβάλλοντας στο Αφγανιστάν. Νέες διαστάσεις ανοίγονται στις σχέσεις «Δύσης» και Ανατολής».

σχολιάζουν:

Γιώργος Πρεβελάκης, Εδάφη και δίκτυα σε αναβρασμό

Σία Αναγνωστοπούλου, Το Ισλάμ και η «Δύση»: Η ιστορικότητα της διάκρισης δύο κόσμων, δύο πολιτισμών

τεύχος 8 (φθινόπωρο 2004)

Ο Πόλεμος στο Ιράκ: Η στρατιωτική επέμβαση και η κατοχή του Ιράκ από τις ΗΠΑ από το 2003 αποτελούν την αφορμή συζήτησης για σημαντικές γεωπολιτικές ανακατατάξεις, τις οικονομικές διαστάσεις της επέμβασης και τη στρατιωτική βία.

σχολιάζουν:

David Harvey, Ο νέος Ιμπεριαλισμός

Derek Gregory, Ο Άγγελος του Ιράκ

τεύχος 35 (άνοιξη - καλοκαίρι 2020)

Η συγκυρία της πανδημίας της COVID-19 συναρτάται με σημαντικές και άνισες γεωγραφικές επιπτώσεις, όπως για παράδειγμα δείχνουν οι έντονες επιπτώσεις στη Νότια Ευρώπη. Παράλληλα, επαναφέρει στην επικαιρότητα τις συνδέσεις του πολεοδομικού σχεδιασμού και των αστικών παρεμβάσεων με ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας.

σχολιάζουν:

Ομάδα «Covid-19 Regional Labour», Η πανδημία και ο αντίκτυπος στην απασχόληση και την ανεργία: μια προσέγγιση από τη σκοπιά της γεωγραφίας της εργασίας

Άρης Καλαντίδης, Οι επιδημίες πίσω από τον χωρικό σχεδιασμό

(6) δημογραφία, μετανάστευση, όρια/σύνορα

τεύχος 5 (καλοκαίρι 2003)

«Ξένοι» μετανάστες στην Ελλάδα: Στις αρχές της δεκαετίας του 2000 αποτυπώνεται η σημαντική παρουσία των «ξένων», κυρίως οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα και οι δημογραφικές, πολιτισμικές και οικονομικές αλλαγές στις πόλεις και την ύπαιθρο. Το 2003 η Ελληνική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ συνέπεσε με ευρύτερες τάσεις «κλειστότητας των συνόρων για τους Άλλους», ενώ στο εσωτερικό της χώρας καταγράφονται εντεινόμενα ρατσιστικά αντανάκλαστικά.

σχολιάζουν:

Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Βέροια, Τίρανα, Βαγδάτη, Παγκοσμιοποίηση και μεταναστευτικά ρεύματα Ιορδάνης Ψημμένος, Δρόμοι μετανάστευσης και κοινωνικής ταυτότητας

τεύχος 11 (άνοιξη 2006)

Από τα περίχωρα του Παρισιού στην Αθήνα: Μετανάστες και μετανάστριες, εντάξεις και αποκλεισμοί: Οι βίαιες εξεγέρσεις των νέων στις γαλλικές πόλεις, δεύτερης και τρίτης γενιάς μεταναστών κυρίως από τις χώρες του Μαγκρέμπ το Νοέμβριο του 2004 αποτελούν την αφορμή για να ανοίξει η συζήτηση ως προς τα πρότυπα κοινωνικής ένταξης στην περίπτωση της Γαλλίας αλλά και της Ελλάδας.

σχολιάζουν:

Μαρία Μαντουβάλου, Για τις «ταραχές» του Νοεμβρίου 2005 στα περίχωρα των πόλεων της Γαλλίας

Ντίνα Βαΐου, Μετανάστριες και μετανάστες στην Αθήνα: Επιβίωση στα «κενά» και «είσοδος στην πόλη»

τεύχος 18 (φθινόπωρο 2011)

Διεθνική μετανάστευση και κέντρα κράτησης στην Ευρώπη: Η αυξανόμενη ποινικοποίηση της διεθνικής μετανάστευσης και των ίδιων των μεταναστών/ιών τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση συναρτάται με κυρίαρχους λόγους ξενοφοβίας και ρατσισμού και με πολιτικές αστυνόμευσης, «εξυγίανσης» του κέντρου της Αθήνας, δημιουργίας κέντρων κράτησης και τείχους στον Έβρο.

σχολιάζουν:

Όλγα Λαφαζάνη, Από το Αιγαίο στην Πάτρα, από την Αθήνα στον Έβρο: εντάσσοντας τον αποκλει-

σμό, αποκλείοντας την ένταξη
Bernd Kasperek, The European Detention Land-
scape

τεύχος 35 (άνοιξη - καλοκαίρι 2020)

Οι γεωγραφίες του προσφυγικού/μεταναστευτικού: Με αφορμή τα συμβάντα στη Λέσβο το Μάρτιο του 2020 (όπου μια ομάδα Μυτιληνίων εμποδίζουν πρόσφυγες να αποβιβαστούν), και με την εμπειρία της «προσφυγικής κρίσης» του 2015, συζητούνται πολιτικές οριοθετήσεων, χωροθετήσεων και αποκλεισμών - φτάνοντας ως την εποχή της πανδημίας.

σχολιάζουν:

Όλγα Λαφαζάνη, Λέσβος 2015-2020: Μεταξύ αλληλεγγύης και απόρριψης

Άκης Παπαταξιάρχης, Ταραχή συνόρου: τα χωρικά διλήμματα του προσφυγικού την εποχή της πανδημίας

Τεύχος 39 (καλοκαίρι 2022)

Το δημογραφικό πρόβλημα: τα δεδομένα, η γεωγραφία και κάποια ερωτήματα που δεν τίθενται: Με αφορμή την όξυνση του δημογραφικού τα τελευταία 20 χρόνια και την απουσία ουσιαστικών πολιτικών αντιμετώπισης του, εντοπίζονται σειρά από γεωγραφικά ερωτήματα.

σχολιάζουν:

Πάυλος Μπαλάς, Δημογραφικό: σύντομη επισκόπηση, αιτία και προοπτικές

Βύρων Κοτζαμάνης, Δημογραφικές εξελίξεις και προκλήσεις

(7) η γεωγραφία του εθνικισμού

τεύχος 32 (φθινόπωρο 2018)

Το νέο «Μακεδονικό Ζήτημα»: Η προοπτική της επικύρωσης της Συμφωνίας των Πρεσπών κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ (2018) δημιουργεί μεγάλες προσδοκίες αλλά και κλίμα αβεβαιότητας, ενώ διακυβεύονται οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα στα Βαλκάνια με ιστορικό και γεωγραφικό παρελθόν.

σχολιάζουν:

Σπύρος Καράβας, Αποτυπώσεις και απεικονίσεις της «ανύπαρκτης» Μακεδονίας

Αγγελική Κωνσταντακοπούλου, Νέα τάξη και «γεωκουλτούρα» στη Θεσσαλονίκη σήμερα

τεύχος 36 (φθινόπωρο-χειμώνας 2020)

Οι στρατιωτικές κινητοποιήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο το φθινόπωρο του 2020 επαναφέρουν στη δημόσια συζήτηση τα «ελληνοτουρκικά», τις σχέσεις των δύο χωρών, ζητήματα υφαλοκρηπίδας, αιγιαλίτιδας ζώνης, χάραξης συνόρων στη θάλασσα και παραβιάσεων του εναέριου χώρου, ενώ αποσιωπούνται πραγματικά δεδομένα αλλά και οι φαντασιακές γεωγραφίες της ελληνικής κοινωνίας.

σχολιάζει:

Κωστής Χατζημιχάλης, Όρια/σύνορα στο αιγαίο και οι φαντασιακές γεωγραφίες του εθνικισμού

(8) κλιματική κρίση, διαχείριση φυσικών πόρων, «φυσικές» καταστροφές

τεύχος 3 (άνοιξη 2002)

Το πρόβλημα της λειψυδρίας: Μετά από έναν βροχερό και χιονισμένο χειμώνα που διαδέχεται δύο χρόνια ξηρασίας, οι Γεωεπικαιρότητες ανοίγουν τη συζήτηση για το νερό ως φυσικό πόρο στρατηγικής σημασίας τόσο για την Ελλάδα όσο και για άλλες περιοχές του πλανήτη, καθώς και για την ανάγκη διαχείρισης των υδάτινων πόρων.

σχολιάζουν:

Χρήστος Τζιμόπουλος, Υδατικοί πόροι στην Ελλάδα, πολιτική διαχείρισης

Κωστής Χατζημιχάλης, Ελλείμματα νερού και ελλείμματα πολιτικής για το νερό

τεύχος 4 (χειμώνας 2002-03)

Έντονα καιρικά φαινόμενα: Μετά από σημαντικές καταστροφές από πλημμύρες και χιονοπτώσεις σε πολλές περιοχές της χώρας, αλλά κυρίως στην Αττική και στις περιοχές γύρω από τον Κηφισό (ο οποίος πλημμυρίζει επανειλημμένα, παράλληλα με τα μεγάλα τεχνικά έργα εγκιβωτισμού και κατασκευής αυτοκινητόδρομου από πάνω του), αναδεικνύεται η κρισιμότητα της συζήτησης τεχνικών/επιστημονικών αλλά και διαχειριστικών/πολιτικών όψεων των «φυσικών» καταστροφών.

σχολιάζουν:

Κώστας Λαγουβάρδος, Κλίμα, βροχές και οι προγνώσεις τους στην Ελλάδα

Πάυλος-Μαρίνος Δελλαδέτσημας, Η πολιτική προσαρτία στην Ελλάδα. Εξελίξεις και πολιτικές

τεύχος 13 (φθινόπωρο 2007)

Οι καταστροφικές πυρκαγιές στην Ηλεία και την Αττική το καλοκαίρι του 2007 αποτελούν την αφορμή για να τεθούν «επί του πιεστηρίου» ζητήματα κρίσιμης σημασίας για τη θεώρηση ολόκληρου του κύκλου μιας καταστροφής (πρόληψη, διαχείριση, ανασυγκρότηση) μέσα στο αναπτυξιακό, οικονομικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

σχολιάζει:

Μιράντα Δανδουλάκη, Οι δασικές πυρκαγιές του 2007 στην Ελλάδα: πάλι έκπληξη, σκιαμαχίες και τηλεμαραθώνιοι;

τεύχος 17 (φθινόπωρο 2010)

Η κλιματική αλλαγή: Οι εντεινόμενες εμπειρίες και τα βιώματα της κλιματικής αλλαγής γεννούν σημαντικά πολιτικά και γεωγραφικά ερωτήματα, τόσο ως προς τα δεδομένα, τους τρόπους μέτρησης και τις προβλέψεις των μεταβολών του κλίματος, όσο και σε συνάρτηση με οικονομικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα.

σχολιάζουν:

Πέτρος Κατσαφάδος, Η επινόηση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής

Αχιλλέας Πληθάρας, Η Γεωπολιτική των κλιματικών αλλαγών

τεύχος 27 (άνοιξη 2016)

Για την κλιματική αλλαγή: Στον απόηχο της Συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα, COP21 (2016), οι Γεωεπικαιρότητες επανέρχονται στα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής σχολιάζοντας προσλήψεις, στοιχεία του κυρίαρχου λόγου και πολιτικές που διαμορφώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο.

σχολιάζουν:

Γιώργος Μπάλιας, Προσλήψεις της κλιματικής αλλαγής

Emmanuele Leonardi, Για μια κριτική του δόγματος της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών

τεύχος 38 (φθινόπωρο-χειμώνας 2021)

Οι δασικές πυρκαγιές του 2021 πέρα από την κλιματική κρίση: Οι καταστροφικές φωτιές στη Βόρεια Ελλάδα, την Αττική, τα Γεράνια Όρη και το Όρος Πατέρων το καλοκαίρι του 2021 ξαναφέρνουν στο προσκήνιο τις δασικές πυρκαγιές. Πέρα από την πολιτική καταφυγή στην πολιτική κρίση, καταγράφεται η επανάληψη των ίδιων λαθών και διαχρονικών παραλήψεων στην πρόληψη.

σχολιάζουν:

Θεοχάρης Δ. Ζάγκας, Αντιπυρική προστασία δασών και αποκατάστασή τους μετά από πυρκαγιά

Κωνσταντίνος Λιαρικός, Διαχρονικές αλλαγές χρήσεων γης και δασικές πυρκαγιές

Βάννα Σφακιανάκη, Πόσο προστατεύονται τα δάση;

(9) *in memoriam*

τεύχος 21 (άνοιξη 2013)

Ντίνα Βαΐου, Για τον Γιώργο Μαρνελάκη (1975-2013)

τεύχος 22 (φθινόπωρο 2013)

Θυμόμαστε τον Θαλή (Θαλής-Ιωάννης Αργυρόπουλος)

τεύχος 28 (φθινόπωρο 2016)

Doreen Massey 1944-2016 *in memoriam*

τεύχος 27 (άνοιξη 2016)

Ed Soja 1940-2015 *in memoriam*

Κωστής Χατζημιχάλης, Για τον Ed Soja: ένα πολύ προσωπικό σημείωμα

τεύχος 35 (άνοιξη - καλοκαίρι 2020)

(αφιέρωμα στη Μαρία Μαυρίδου)

τεύχος 36 (φθινόπωρο-χειμώνας 2020)

Ίων Σαγιάς (1959-2020) *In memoriam*

(10) *επετειακά σχόλια*

τεύχος 16 (άνοιξη 2010)

16 τεύχη Γεωγραφιών με τον Εξάντα, νέο ξεκίνημα με τη Νήσο

τεύχος 20 (φθινόπωρο 2012)

σχόλια συνεργατών και αναγνωστών για τα 20 τεύχη των γεωγραφιών

τεύχος 30 (χειμώνας 2017)

30αρίσαμε!

Σημείωση

4. Με αφετηρία την αντίληψη του Fernand Braudel για την οικονομική ιστορία, έτσι όπως διατυπώνεται στο βιβλίο του *Η δύναμη του καπιταλισμού*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1992, σ. 12.